

2020/2021(INI)

13.5.2020

JELENTÉSTERVEZET

A vállalkozások és a fogyasztók fenntarthatóbb egységes piaca felé
(2020/2021(INI))

Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság

Előadó: David Cormand

TARTALOM

	Oldal
AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY	3
INDOKOLÁS	9

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

A vállalkozások és a fogyasztók fenntarthatóbb egységes piaca felé (2020/2021(INI))

Az Európai Parlament,

- tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (EUMSZ) és különösen annak 114. cikkére,
- tekintettel az EUMSZ 169., 191., 192. és 193. cikkére,
- tekintettel a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre¹,
- tekintettel a fogyasztók jogairól szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvre²,
- tekintettel a az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól szóló, 2019. május 20-i (EU) 2019/771 európai parlamenti és tanácsi irányelvre³,
- tekintettel az egységes piacra, a vállalkozások – köztük a kis- és középvállalkozások – versenyképességére, valamint az európai statisztikákra vonatkozó program létrehozásáról szóló európai parlamenti és a tanácsi rendeletre irányuló javaslatra (COM(2018)0441),
- tekintettel az európai zöld megállapodásról szóló, 2019. december 11-i bizottsági közleményre (COM(2019)0640),
- tekintettel az európai adatstratégiáról szóló, 2020. február 19-i bizottsági közleményre (COM(2020)0066),
- tekintettel „A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv” című, 2020. március 11-i bizottsági közleményére (COM(2020)0098),
- tekintettel a termékek hosszabb élettartama tekintetében a fogyasztók és a vállalatok számára jelentkező előnyökről szóló, 2017. július 4-i állásfoglalására⁴,
- tekintettel „A körforgásos gazdaságról szóló csomag végrehajtásáról: A vegyi anyagokkal, a termékkel és a hulladékkal kapcsolatos jogszabályok közötti kapcsolódási pontok kezelésének lehetőségei” című, 2018. szeptember 13-i állásfoglalására⁵,

---

¹ HL L 149., 2005.6.11., 22. o.

² HL L 304., 2011.11.22., 64. o.

³ HL L 136., 2019.5.22., 28. o.

⁴ HL C 334., 2018.9.19., 60. o.

⁵ HL C 433., 2019.12.23., 146. o.

- tekintettel az európai zöld megállapodásról szóló, 2020. január 15-i állásfoglalására⁶,
  - tekintettel a Bizottság „Behavioural Study on Consumers’ Engagement in the Circular Economy” (Viselkedéstanulmány a fogyasztóknak a körforgásos gazdaságban való részvételéről) című, 2018. októberi kiadványára,
  - tekintettel a Közös Kutatóközpont „Analysis and development of a scoring system for repair and upgrade of products” (Pontozási rendszer elemzése és fejlesztése a termékek javításához és frissítéséhez) című 2019. évi jelentésére,
  - tekintettel az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2019. december 4-i, „Európai környezet – helyzetkép és kilátások 2020-ban” című jelentésére;
  - tekintettel a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága kérésére 2020. márciusban elkészült, „Termékek hosszú élettartamának elősegítése” című tanulmányra,
  - tekintettel a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága kérésére 2020. áprilisban elkészült, „Fenntartható fogyasztást és fogyasztóvédelmet szabályozó jogszabályok” című részletes elemzésre,
  - tekintettel a pazarlás elleni küzdelemről és a körforgásos gazdaságról szóló, 2020-105. számú 2020. február 10-i francia törvényre,
  - tekintettel Philippe Libaert 2018. decemberben elkészült „Fenntarthatóbb, az európai kihívásokkal összhangban álló fogyasztásért” című, a francia Ökológiai és Szolidáris Átalakulás Minisztériuma által kiadott jelentésére,
  - tekintettel az Európai Fogyasztók Szervezete „Durable goods: More sustainable products, better consumer rights — Consumer expectations from the EU’s resource efficiency and circular economy agenda” (Tartós áruk: Fenntarthatóbb termékek, jobb fogyasztói jogok – Fogyasztói elvárások az EU erőforrás-hatékonyságának és a körkörös gazdaság napirendjének szempontjából) című, 2015. augusztus 18-i jelentésére,
  - tekintettel eljárási szabályzata 54. cikkére,
  - tekintettel a Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottság véleményére,
  - tekintettel a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság jelentésére (A9-0000/2020),
- A. mivel a természeti erőforrások megritkulása és az egyre több hulladék láttán szükségessé vált olyan termelési és fogyasztási rendszerek kialakítása, amelyek figyelemmel vannak bolygónk korlátozott adottságaira és előtérbe helyezik erőforrásaink hatékony és fenntartható felhasználását;
- B. mivel a fenntartható belső piacnak átfogó stratégiára kell támaszkodnia, amely kezeli az idő előtti elavulás problémáját, miközben támogatja az innovációt és a foglalkoztatást;

---

⁶ Elfogadott szövegek, P9_TA(2020)0005.

- C. mivel a fogyasztók hajlandók bekapcsolódni a körforgásos gazdaság folyamatába, ám számos akadály áll előttük, elsősorban is a tájékozódással kapcsolatos aszimmetria;
- D. mivel a termékjavítás, a használt áruk és az újrafelhasználás piacai gazdasági, szociális és foglalkoztatási lehetőségek forrásai, valamint a versenyképesség hordozói is az európai ipari szerkezet számára;
- E. mivel társadalmaink növekvő digitalizáltságának hozzá kell járulnia – az átláthatóság, az információmegosztás és az önmérséklet alapján – a fenntartható piac kiépüléséhez;
- F. mivel a közbeszerzések stratégiai elemet jelentenek az európai ipari szerkezet átalakulásának támogatása szempontjából;
- G. mivel a reklámok meggyőző erőt gyakorolnak a fogyasztókra – egyre nagyobb fogyasztásra ösztönözve őket, ami a környezetre nézve következményekkel jár;

Küzdelem az idő előtti elavulás ellen és a fogyasztói jogok

1. kéri a Bizottságot egy horizontális stratégia kidolgozására, amely intézkedéseket tartalmaz a következők tekintetében:
  - a) az áru tartósságára és javíthatóságára vonatkozó, a szerződéskötést megelőző tájékoztatás meghatározása, továbbá ennek az áru „lényeges jellemzői” közé való felvétele a 2011/83/EU és 2005/29/EK irányelvek értelmében,
  - b) a termék becsült élettartamára és a vásárlás időpontjában rendelkezésre álló javítási lehetőségekre vonatkozó információknak címkén való – a fogyasztó számára az összehasonlítást lehetővé tevő –, egységes és átlátható ismérvekre alapozott, kötelező feltüntetése,
  - c) egyes árukategóriák esetében használatszámoló létrehozása az újrafelhasználás megkönnyítése érdekében,
  - d) az árura vonatkozó jótállási kötelezettség, illetve a szerződésszerűség szavatolására vonatkozó időtartam összhangba hozatala az áru becsült élettartamával és ezek európai szintű harmonizálása,
  - e) a gyártói felelősség erősítése a jótállási kötelezettség teljesítése terén,
  - f) az áru élettartamának megrövidítését célzó gyakorlatok beillesztése a 2005/29/EK irányelv I. mellékletébe: szándékos javíthatatlanság, hiba tervezéskori beépítése, frissítés okozta teljesítménycsökkenés;
2. hangsúlyozza, hogy a digitális árucikkekre különös figyelmet kell fordítani:
  - a) gondoskodni kell a termék becsült élettartama során a biztonsági frissítések folyamatosságáról, legalább öt éven keresztül;
  - b) a biztonsági frissítéseket el kell különíteni az opcionális frissítésektől, amelyeknek lehetővé kell tenni az eltávolíthatóságukat;

3. emlékeztet rá, hogy a fogyasztót túlságosan sokszor nem tájékoztatják megfelelően jogairól és a jogorvoslati lehetőségekről; igényt tart olyan intézkedések finanszírozására, amelyeknek célja a tájékoztatási aszimmetria kifejezett csökkentése és a fogyasztói szervezetek támogatása fellépéseik során;

Javítási stratégia

4. kéri a következő információk megadását vásárláskor: a pótalkatrészek rendelkezésre állása vagy hiánya, a rendelkezésre állás időtartama a vásárlás időpontjától kezdve, a pótalkatrészek ára, szállítási és javítási határidők;
5. felhívja a Bizottságot, hogy létesítsen javításra vonatkozó jogot a fogyasztó számára annak érdekében, hogy a javítás igénybevétele rendszerszerűen megfizethető áron történhessen:
  - a) biztosítsa a javítási és karbantartási információkhoz, valamint a pótalkatrészekhez való akadálytalan hozzáférést a javítási ágazat valamennyi szereplője és a fogyasztók számára;
  - b) tegye kötelezővé a pótalkatrészek szabványosítását az együtt történő működtetés érdekében;
  - c) írjon elő minimális időtartamot az alkatrészek rendelkezésre állása tekintetében, valamint észszerű maximális szállítási határidőket;
  - d) részesítse előnyben a cserével szemben a javítást a jótállás kiterjesztése révén, amennyiben a fogyasztó ezt választja;
  - e) segítse elő a javítás igénybevételét európai szintű jótállási kötelezettség bevezetésével azon termékek javítására, amelyekre vonatkozóan a jótállási kötelezettség ideje lejárt;

Átfogó stratégia az újrafelhasználás érdekében

6. igényli a működőképes termékek megsemmisítésének tilalmát annak érdekében, hogy azok újrafelhasználhatók legyenek, és az újrafelhasználhatóság tekintetében kéri mennyiségileg meghatározott célok kitűzését;
7. hangsúlyozza, hogy a jótállás átruházása egy, még jótállás alá tartozó termék adásvétele esetén növelné a fogyasztói bizalmat ezen a piacon, és kéri, hogy ez a jótállás ne a vásárló személyéhez, hanem a tárgyhoz kötődjön;
8. szeretné, ha az újracsomagolt árukra vonatkozóan az eredeti jótállási kötelezettség kiegészítéseképpen kialakulna egy széles körű kiterjesztett garanciarendszer mind a fogyasztó támogatása, mind a visszaélések megelőzése céljából;
9. üdvözli az anyagi javak fogyasztását a birtoklásuktól függetlenítő üzleti modellek kialakulását, igényelve ugyanakkor a funkcionális gazdaság hatásainak és esetleges visszahatásainak alapos elemzését;

Digitális stratégia a fenntartható piac szolgáltatában

10. üdvözli a közös adattérség kialakítására, valamint a „termékútlevél” – a nyomon követhetőség és az átláthatóság biztosítékának – bevezetésére vonatkozó bejelentést; kéri, hogy ennek az eszköznek a kialakításakor
  - a) álljon középpontban a decentralizált adatkezelés;
  - b) gondoskodjanak az e célból kialakított rendszerek interoperabilitásáról a technológiai problémák és újabb akadályok megjelenésének megakadályozása végett;
  - c) tekintsék alapnak az adatstruktúrák szabványosítását uniós szintű feldolgozhatóságuk garantálása céljából;
  - d) fogadjanak el irányvonalakat és ambiciózus minimális kritériumokat az adatok megosztására és védelmére vonatkozólag mind a vállalkozói (business-to-business) ügyletek, mind a vállalkozások és a fogyasztók közötti (business-to-consumers) ügyletek tekintetében, a termékek nyomon követhetőségének számottevő javítása céljából;
11. rámutat a digitális technológiák hozzájárulására az innovációhoz és a körforgásos gazdaság erősödéséhez; kéri kivételek létesítését a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályozások tekintetében, az említett technológiák teljes és maradéktalan felhasználásának lehetővé tétele érdekében, amikor a közérdek – például egészségügyi válság esetén – ezt igényli;
12. hangsúlyozza, hogy a digitális ágazat jelentős környezeti hatással jár mind a javak előállítása, mind a szolgáltatásnyújtás tekintetében, és szeretné, ha létrejönne egy – a termékek élettartam-elemzésére támaszkodó – európai digitális fenntarthatósági index;

A közhatóságok szükségszerű átalakulása

13. véleménye szerint az európai gazdaság fellendítésére irányuló terv középpontjába a közbeszerzéseket kell állítani, összhangban az európai zöld megállapodással; kéri, hogy kapjon abszolút elsőbbséget az ökoinnovatív termékek és szolgáltatások iránti kereslet ösztönzése, valamint az európai kis- és középvállalkozások hozzáférése, például kedvezményes odaítélési feltételek alkalmazásával;
14. igényli a közbeszerzési eljárásokra vonatkozó uniós szabályozás felülvizsgálatát, a fenntarthatósági kritériumok alkalmazásának rendszerszerű bevezetését kötelező – az éghajlati és környezeti politikákkal összhangban lévő – célok megjelölésével, előnyben részesítve a fenntartható és rövid ellátási láncokat;

Felelős marketing- és reklámtevékenység

15. előtérbe helyezi a termelő és a forgalmazó környezeti hatásokra vonatkozó állításainak az áru vagy szolgáltatás piacra vitelét megelőző, szigorú szabályozását, valamint a 2005/29/EK irányelv révén szigorúbb szankciók alkalmazását megtevesztő állítások esetén;
16. hangsúlyozza a reklámok igen jelentős szerepét a „pszichológiai elavulás” jelenségében, amikor is egy funkcionális terméket idejétmúlnak tartanak; úgy véli, hogy e fenntartható piac érdekében e területen alapvető szükség van szabályozásra;
17. kéri a reklámtevékenység tilalmát olyan termékek vagy szolgáltatások esetében, amelyek aránytalan károkkal járnak a környezetre vagy a fogyasztók egészségére nézve;
18. szeretné európai reklámadó bevezetését a megnövekedett fogyasztásból eredő negatív externáliák ellensúlyozása céljából;
19. igényli a célzott reklámok szigorú szabályozását annak érdekében, hogy azok ne a felhasználók interakcióinak általánossá tett nyomon követésén és adataik felhalmozásán alapuljanak;
20. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak.

INDOKOLÁS

BEVEZETÉS

A végkövetkeztetés vitathatatlan: Európa több határon is jócskán túllépett bolygónk tekintetében⁷, és az európai fogyasztás nagy részben Európán kívül kitermelt és felhasznált erőforrásoktól függ⁸. A 7. európai környezetvédelmi cselekvési terv⁹ 2050-re kitűzött célja ezért lett „Jólét bolygónk felélése nélkül”. Az idevágó előrelépések ellenére – bár a világ számára példát mutatnak – még igencsak messze járunk ettől a céltól. A statisztikai jelentések rámutatnak, hogy az európai túlfogyasztás napja – az a nap, amelyen a kontinens ökológiai lábnyoma meghaladta a bolygó biológiai kapacitását –, 2019. május 10-én jött el, és 2,8 bolygóra lenne szükségünk ahhoz, hogy kielégítsünk minden szükségletet, amennyiben a bolygó valamennyi lakója ugyanannyit fogyasztana, mint az európaiak¹⁰.

A Covid19-válság megmutatta, hogy hirtelen sokkok idején gazdaságaink mennyire sérülékenyek és hajlamosak az összeomlásra.

Ezért alapvetően fontos, hogy gyökeresen megváltoztassuk termelési és fogyasztási módjainkat Európában. Az, ahogyan felfogjuk egységes piacunkat és ahogyan gondoskodunk fogyasztóink védelméről, kulcsfontosságú tényező a paradigma megváltoztatásához, amelyben a fenntarthatóság és a társadalmi igazságosság uralkodó szerephez jut.

Az Európai Unió már tett lépéseket ebben az irányban. Az Európai Parlament 2016-ban gyakorlatilag egyhangúlag megszavazta a „A termékek hosszabb élettartama: előnyök a fogyasztók és a vállalatok számára” (2016/2272/(INI)) jelentést, kibővítve az EGSZB idevágó jelentését¹¹. A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben az EU már bejelentett intézkedéseket a fenntarthatóbb gazdaság érdekében a hulladéktermelés megelőzése kapcsán¹², valamint a termékek tervezésére vonatkozóan.

Ezek a kezdeti bejelentések ígéretesek és rámutatnak, hogy egy idevágó szabályozást mind a vállalatok, mind a fogyasztók szívesen fogadnak. Mára elérkeztünk arra a pontra, hogy a próbálkozást valódi paradigmaváltozássá alakítsuk a mértéktartó és ellenálló gazdaság irányában.

---

⁷ „Európa környezete – Helyzetkép és kilátások 2020-ban”, 50. o. (Európai Környezetvédelmi Ügynökség).

⁸ Ugyanott, 49. o.

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. november 20-i 1386/2013/EU határozata a „Jólét bolygónk felélése nélkül” című, a 2020-ig tartó időszakra szóló általános uniós környezetvédelmi cselekvési programról: „2050-ben jólétben, bolygónk ökológiai korlátait tiszteletben tartva élünk. Jólétünk és egészséges környezetünk olyan innovatív, körforgásos gazdaságból ered, ahol semmit sem pazarolnak el, ahol a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodnak, és ahol olyan módon védik, becsülik és állítják helyre a biológiai sokféleséget, amely növeli társadalmunk ellenállóképességét. Az alacsony széndioxid-kibocsátással járó növekedés már régen elvált az erőforrások felhasználásától, megteremtve egy biztonságos és fenntartható globális társadalom lehetőségét.”

¹⁰ Az uniós túlfogyasztás napja, „Élet a természet határain túl”, 2019. május 10., WWF és Global Footprint Network.

¹¹ Saját kezdeményezésű vélemény: A fenntarthatóbb fogyasztásért: az ipari termékek élettartama és a fogyasztók tájékoztatása a bizalom visszaszerzése érdekében.

¹² A 2008/98/EK irányelvet módosító 2018/851/EU irányelv.

Fenntartható termékekért Európában

Gazdasági modellünk a túlfogyasztás rendszerén alapszik, amely a termékek előállítását arra ösztönzi, hogy a termékeket viharos sebességgel próbálják – az idő előtti elavulás révén – újabbakkal helyettesíteni.

Termékeink szénlábnyoma legnagyobb részben az előállításból származik, és ezért kulcsfontosságú termelési rendszerünk újragondolása és valóban tartós termékek felé fordítása. Kiemelkedő példa erre az okostelefonok esete: a készülékek szénlábnyoma 80%-ban előállításuk során keletkezik, és életciklusuk végén a telefonoknak csupán 15%-át gyűjtik össze és dolgozzák fel újra.

A körforgásos gazdaság kialakítása a termékek tervezése során dől el. Az anyaghasználat és a terméktervezés meghatározza a termék tartósságát, javíthatóságát és újrafeldolgozhatóságát életciklusa végére érve. A fogyasztók a jelek szerint hajlandók bekapcsolódni ebbe a folyamatba, de számos akadályt kell még felszámolni: tájékoztatási aszimmetria, a pótalkatrészek vagy egész egyszerűen az információ hiánya miatt még mindig túl magas javítási költség, jogaink hiányos ismerete hibás termékek esetén stb.

Véget kell vetni a termékek idő előtti elavultatásának

A cél azon gyártók kedvezményezése, akik tartós termékeket állítanak elő, illetve azok szankcionálása, akik hibás és nem tartós termékeket terveznek. A tervezett intézkedések számos eszközt tartalmaznak a fogyasztók közérthető és harmonizált tájékoztatásától a tisztességtelen – egy termék élettartamát netán szándékosan megrövidítő vagy a javítását ellehetetlenítő – üzleti gyakorlatok visszaszorításáig. Figyelembe kell venni a digitális termékek különálló esetét is, elejét véve a termékek szoftveres elavultatásának szoftverfrissítéskor. Az áru szerződésszerűségének szavatolására vonatkozó időtartam összeegyeztetése a termékek becsült élettartamával szintén kulcsfontosságú: a termékélettartam meghosszabbodásának a szerződésszerűség hiánya esetén együtt kell járnia a fogyasztó ennek megfelelő védelmével. Ezeknek az intézkedéseknek együttesen lehetővé kell tenniük a termékek minőségének pozitív irányú kiegyenlítését és a fogyasztói bizalom megszilárdítását az európai egységes piacon, biztosítva a termékek meghirdetett minőségével arányban álló jogokat a fogyasztók számára.

A javításhoz való tényleges jog biztosítása Európában

A tartós termékeknek javíthatónak is kell lenniük annak érdekében, hogy a lehető legtovább a piacon maradhassanak. Ideje véget vetni a termékek javíthatóságát megakadályozó vagy megnehezítő gyakorlatoknak. Átlagosan az európaiak 70%-a inkább választaná a termék megjavíttatását, mint hogy a hibás terméket újra cserélje¹³. Ugyanakkor az eladók a mai napig igen nagy részben a termékek cseréjét helyezik előtérbe.

Garantálnunk kell a termékek javíttatásának liberalizálását az európai piacon, gondoskodva

---

¹³ Behavioural Study on Consumers' Engagement in the Circular Economy (Viselkedéstanulmány a fogyasztóknak a körforgásos gazdaságban való részvételéről – végleges jelentés), Európai Bizottság, 2018. október, ISBN: 978-92-9200-885-7, 11. o.

arról, hogy a javíttatás egyszerűen igénybe vehető, pénzügyi értelemben pedig elérhető legyen. Ez nem merülhet ki abban, hogy a termék javíthatóságáról előzetes tájékoztatást kapunk, hanem az értékláncban lejjebb menve biztosítani kell a pótalkatrészek rendelkezésre állását, rövid javítási határidőket, valamint az eladók, a független javítók és – a saját kezűleg végezhető javítások érdekében – a fogyasztók hozzáférését a javításra vonatkozó információkhoz. A független javítók különösen fontos tényezők a helyi munkaerőpiac szempontjából, amelynek támogatása alapvető érdek. Nem elfogadható, hogy a szellemi tulajdonnal kapcsolatos mechanizmusok jóvoltából a termékek javítása tervezőjének vagy forgalmazójának legyen fenntartva. Ezen a téren támogató, logisztikai és pénzügyi mechanizmusok alkalmazása szükséges.

Célunk a fogyasztói bizalom ösztönzése is a megjavított termékek irányában, és a termékjavításra vonatkozóan javasoljuk jótállás bevezetését.

Az újrahasználatot alkalmazó gazdaság felé

A tartós és javítható termékek képesek sokáig jelen lenni a piacon és alkalmasak egymás cseréjére. A használt termékekbe vetett fogyasztói bizalomnak egyszerre kell átláthatóságon és a termékek állapotára vonatkozó garanciákon alapulnia. Ennek megfelelően a garancia vásárló helyett a termékhez kötése lehetővé teszi a szóban forgó termékekre vonatkozó jogszerű védelem meghosszabbodását, és kiküszöböli azt a téves vélekedést, hogy egy termék szükségszerűen veszít értékéből, ha gazdát cserél. A garancia meghosszabbításának lehetővé tétele újracsomagolás esetén szintén eleme a bizalom erősítésének. A termékek idő előtti megsemmisítése nem fér össze a fenntartható piaccal. A termékvásárlás helyett bérlésre irányuló üzleti modellek ígéretesek, de célzott elemzésekre van szükség életképességük és fenntartható voltuk garantálásához.

Digitalizáció a fenntartható piac szolgálatában

A digitalizáció mint eszköz forradalmi változásokat hozott kommunikációs, termelési és fogyasztási szokásainkban. Ma ismét át kell vennünk az uralmat a digitális eszközök felett, hogy a kívánatos digitális jövő szolgálatába állítsuk őket egy fenntartható piacon. E célból kulcsfontosságú a technológiák környezeti és társadalmi hatásainak egyértelmű kibontása a beruházások és innovációs erőfeszítések környezetet és embereket tiszteletben tartó technológiák irányába terelése érdekében. Egy technológia akkor nyilvánítható a környezetet tiszteletben tartónak, ha elvégezzük teljes életciklusának elemzését a nyersanyagok kitermelésétől kezdve a másodnyersanyagok újrafelhasználásán keresztül az életciklusa zárultával elvégzendő feldolgozásig, nem kifelejtve a gyártást, a szállítást és a felhasználás folyamatát. A fenntartható digitalizált világ kialakítása érdekében újra kell fogalmaznunk az innováció tartalmát.

Ha világosan értelmezhető döntéseket akarunk hozni a jogi szabályozás területén, akkor alapvetően fontos, hogy a közt érintő döntésekhez megbízható adatok álljanak rendelkezésünkre. A termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó adatokhoz való nyilvános hozzáférés kulcsfontosságú a körforgásos gazdaság kiépítésének garantálásához, akárcsak ahhoz, hogy – például egészségügyi – válság esetén gyorsan reagálni tudjunk.

Amennyiben a digitális eszközöket közös adatbázis és a termékútlevél létrehozása révén a fenntartható piac szolgálatába állítjuk, akkor lehetővé válik a termékek és összetevőik jobb

nyomon követése a termékláncban, az információk megosztása a gyártók és a fogyasztók között, valamint a piacok felügyeletének erősítése.

A technológiákkal kapcsolatban különösen óvatossá kell lennünk a technológiai előrehaladás nem várt káros hatásaival szemben. Így egy technológia hatékonyságnövelő előnyei általában olcsóbb termékekben vagy szolgáltatásban nyilvánulnak meg, vagyis a fogyasztás és a termelés növekedéséhez vezetnek. Ezért a piac törvényei önmagukban automatikusan nem vezetnek fenntarthatóbb társadalmak kialakulásához, és szabályozási eszközökre van szükség társadalmaink fenntarthatóságának és ellenálló képességének fenntartásához.

A közbeszerzések szerepe

A közbeszerzés több szempontból is fontos eszköz. A hatóságok először is modellként és példaként szolgálnak. Ezenkívül ők képviselik az európai GDP 16%-át, és erős jelzéseket küldhetnek a piacoknak a fennálló gyakorlatok megváltoztatása céljából.

A fenntartható piac létrehozása tehát feltételezi, hogy a hatóságok modellként szolgáljanak a közbeszerzésekben megfogalmazott fenntarthatósági kritériumok tekintetében, tartóssági feltételeket írva elő a termékek esetében, továbbá újrafelhasználhatósági arányt a használt termékek vonatkozásában. A fenntarthatósági kritérium kiterjedhet rövid értékláncok és helyi termékek előnyben részesítésére is. A szociális dimenziótól nem lehet eltekinteni és ezért a közbeszerzés során a kkv-knak is előnyt kell élvezniük. A kkv-k az európai nem pénzügyi magánszektorban mindent összevéve a foglalkoztatás majd kétharmadát biztosítják, ugyanakkor gyakran hátrányt szenvednek a közbeszerzésre vonatkozó szabályok miatt.

A közbeszerzések során előnyt kell élvezniük a fenntarthatóság és a tartósság terén teljesítőképes és innovatív szereplőknek.

A reklámtevékenység felelősségének elismerése

A vállalatok világszinten minden évben 1,3 trilliót költenek üzleti kommunikációs tevékenységre és 600 milliárdot reklámra. Történelmileg a reklámtevékenység tájékoztató funkciót lát el, a fogyasztót orientálva választása során, de ma elsősorban meggyőzés a célja. Nem csupán mesterségesen növeli a fogyasztás globális szintjét, hanem a fogyasztókat a legtartósabb és felelős árumárkák helyett azok felé irányítja, amelyek jelentős összegeket költenek marketingre. Ezenkívül a reklámkiadások zöme korlátozott számú vállalattól – leginkább nagy multinacionális cégektől – ered, hiszen a kkv-k és a mikroállalkozások nem rendelkeznek kellő költségvetéssel hasonló reklámtevékenységhez.

Az online reklámok piaca az internet fejlődésének köszönhetően különösképpen kibővült. Az eladások mennyiségének növelése érdekében egyre célzottabb és személyesebb reklámok váltak szükségessé, ami az internet és a digitális technológiák használói személyes adatainak agresszív bányászásához vezetett. Az ilyenfajta gyakorlatok okozzák, hogy a tudományos világ szereplői ma felügyeleti kapitalizmusról beszélnek. Minden korábbinál fontosabb az általános adatvédelmi rendeletben rögzített elvek garantálása, de a személyes adatok reklámozók általi rendszeres bányászására irányuló gyakorlatok is szabályozásra várnak.

Ezzel összefüggésben alapvetően fontos rámutatni a reklámágazat felelősségére, és szabályozást bevezetni gyakorlatai tekintetében. Először is a tartalmak tekintetében kell

szabályozást bevezetni, tiltva a nem megalapozott üres állításokat, és ugyanígy az egészségre vagy a környezetre ártalmas termékek vagy szolgáltatások reklámozását is.

Ezután szabályozni szükséges a gyakorlatokat, szabályozva a fogyasztók személyes adatainak tömeges kibányászását és áruba bocsátását, valamint őket megillető helyet biztosítva a társadalmi szereplőknek és környezetvédőknek a kommunikációhoz.

Végül pénzügyi felelősségvállalásra is szükség van, előírva a vállalatok reklámkiadásainak maradéktalan átláthatóságát és európai reklámadó bevezetését.

KÖVETKEZTETÉS

E jelentés célja az egységes piac új szakaszába való átmenet, ahol is minden termék és szolgáltatás társadalmilag indokolt és tiszteletben tartja a környezetet. Ez a piac a körforgásos és ellenálló gazdaság piaca, ahol a fogyasztók biztosak lehetnek abban, hogy megbízható és elérhető termékeket és szolgáltatásokat vásárolnak, tájékozott választásra van lehetőségük, és ahol a legtisztességesebb termelőknek alkalmuk nyílik a piaci haszon elnyerésére. Szeretnénk visszaadni a fogyasztó és a tisztességes európai vállalkozások kezébe annak lehetőségét, hogy kiálljanak egy szociális és ökológiai szempontból kívánatos világ mellett.